

RĂZBOIUL HIBRID DECLANȘAT DE FEDERAȚIA RUSĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

HYBRID WAR LAUNCHED BY THE RUSSIAN FEDERATION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Colonel (r.) conf. univ. dr. Anatol MUNTEANU*

Rezumat: *Analiza evenimentelor războiului hibrid din Republica Moldova între anii 1990-1992 și examinarea publicațiilor despre conflictele din Transnistria și din partea de Sud a Moldovei – Comrat, Vulcănești – conturează anumite etape ale agresiunii, desfășurată după un plan strategic militar prestabilit.*

Cuvinte cheie: *agresiune, război hibrid, Republica Moldova, Federația Rusă.*

Abstract: *The analysis of the events of the hybrid war in the Republic of Moldova between 1990-1992 and the examination of publications on the conflicts in Transnistria and the southern part of Moldova - Comrat, Vulcanesti - outlines certain stages of the aggression, carried out according to a pre-established military strategic plan.*

Keywords: *aggression, hybrid warfare, Republic of Moldova, Russian Federation.*

Federația Rusă, sub pretextul „apărării Transnistriei și a populației rusofone”, a atacat, fără a declara război, Republica Moldova, țară independentă și suverană, utilizând metode de tip *politico-militar propagandistic, mediatic, cu elemente de dezinformare a populației din Moldova, Rusia, Ucraina și alte regiuni ex-sovietice, promovând ura față de autoritățile legale, nesupunerea civică și atacul fățiș asupra instituțiilor civile și militare*. Pe durata a trei ani, între 1989 și 1992, a fost destabilizată complet economia națională, a fost devalorizată moneda națională și a fost perturbat sistemul bancar. În localitățile rurale, pentru a băga frica în populația băștinașă, au fost lansate formațiuni de „omuleți verzi” fără

---

* membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, anatol_munteanu@yahoo.com.

însemne, cazaci-mercenari și structuri paramilitare agresive, formate din pușcăriași: hoți, bandiți, violatori etc., de origine rusofonă, care au luptat cu arme de foc pentru „pământul rusesc de la Nistru al țarinei Ecaterina și al cneazului Potemkin“. Pe parcursul acestor evenimente, serviciile secrete ruse, KGB-ul, GRU-ul, structurile de spionaj și contraspionaj, au dirijat, în cele mai mici detalii, toate acțiunile din terenul ocupat, iar, în situațiile critice, a acționat din plin Armata a 14-a rusă, inclusiv artileria și două batalioane de tancuri la Cocieri, Dubăsari, Grigoriopol, Tighina.

Etaplele războiului hibrid au fost următoarele:

1. Destabilizarea pe toate planurile: economic, social, politic și spiritual, la nivelul conștiinței naționale, provocându-se criza identității, a situației din Republica Moldova și formarea structurilor de stat ilegale în Transnistria și Găgăuția (1989-1991).

2. Amplificarea stării conflictuale. Durata provocărilor principale și a atacurilor teroriste declanșate de separatiștii ruși și sprijinite de trupele de ocupație ale Armatei 14-a ruse: ianuarie 1991-februarie 1992.

3. Dezlanțuirea războiului, cu toate tipurile de arme, agresiunea rusă în Cocieri-Dubăsari, Coșnița-Doroțcaia-Grigoriopol, Varnița-Tighina-Căușeni (1 martie 1992-5 august 1992).

Etapa I a războiului hibrid. Destabilizarea situației pașnice. Crearea unei stări conflictuale

Mișcări secesioniste în localitățile cu populație rusofonă

Destabilizarea situației de către U.R.S.S. (mai târziu de către Federația Rusă) în R.S.S.M. (Republica Moldova) s-a realizat în toate domeniile – economic, agro-industrial, transporturi, politica internă și externă. Folosind *massmedia* – adică radioul, televiziunea și presa –, s-a derulat un război informațional propagandistic și psihologic, inclusiv la nivelul conștiinței, provocându-se o criză a identității. Românii-moldoveni au fost prezentați ca fiind inferiori rusofonilor, care se considerau învingători în războaiele anterioare, începând cu cele cu Imperiul Otoman și terminând cu cel împotriva Germaniei naziste.

La baza destabilizării situației social-politice și etnice din R.S.S. Moldovenească a stat Hotărârea Biroului Comitetului Central al Partidului

Comunist și a Sovietului Suprem al Uniunii Sovietice din septembrie 1988, prin care s-a decis ca în Moldova, Țările Baltice și Caucaziene să se înființeze organizații ilegale rusofone, care să lupte împotriva procesului de eliberare națională. În iulie-august 1989, organismele Complexului militar-industrial al U.R.S.S. au format la Tiraspol și Tighina „*Mișcarea de apărare a drepturilor populației rusofone din Moldova*“ și organizația rusofilă „*Interdvijenie-Interfront*“, transformată în „*Unitate-Edinstvo*“, OSTK (un fel de sindicat colectiv – gărzi patriotice ale oamenilor muncii, care purtau arme și aveau instructori militari). Toate aceste mișcări și organizații erau antinaționale și antiromânești, iar ținta acțiunilor lor era populația autohtonă moldo-românească.

Din primele zile ale lunii ianuarie 1990, întreaga viață politică, economică, administrativă și militară din Tiraspol și Transnistria au intrat sub controlul și coordonarea directă a organelor centrale ale U.R.S.S.

Mișcarea secesionistă a început la Tiraspol și s-a prelungit, cu acțiuni anticonstituționale, la Dubăsari și Tighina, când, în luna mai 1990, după un „bombardament mediatic” intens s-a refuzat recunoașterea limbii române ca limbă de stat și arborarea tricolorului, adică adrapelului de stat al Republicii Moldova. O lună mai târziu, la 1 iulie 1990, la Tighina și în localitățile din partea stângă a Nistrului s-a desfășurat un referendum, impus populației de regimul separatist de la Tiraspol, pentru a se „legaliza” intrarea în proiectata „Republica Sovietică Socialistă Moldovenească Nistreană”. Toate acțiunile separatiste au fost susținute de grupuri de „omuleți verzi” din OSTK, de mercenarii cazaci și de autoritățile locale nelegitime. Deci, Republica Moldova se afla în faza inițială a unui conflict politic, cu elemente ale războiului hibrid. Toate acțiunile separatiste erau susținute de Moscova.

Deciziile politice ale organelor de conducere de la Moscova trebuiau să se bazeze pe *acțiuni și informații*, care au însemnat dintotdeauna *puterea locală*, realizată cu pârgurile războiului hibrid. Separatiștii au desființat sau au înlăturat cu forța autoritățile legitime din Tiraspol și Tighina, iar unde nu s-a putut, au creat structuri paralele de stat în primării, consilii raionale și orășenești. În organizațiile de stat, majoritatea moldovenilor au fost scoși din posturile de conducere și înlocuiți cu persoane de origine rusă. *Majoritatea agenților KGB-ului sovietic, 70% din structurile Comitetului de Stat al R.S.S.Moldova, au fost transferați cu munca operativă la Tiraspol,*

20%, mai loiali puterii de la Chișinău, au rămas în structurile operative ale Securității moldovenești și numai 10% au rămas loiali Republicii Moldova. Aceasta este realitatea. Securiștii sovietici, stabiliți în Tiraspol și Tighina, având legături bune cu Chișinăul, precum și cu toate raioanele și satele, cu foștii activiști ai partidului comunist (trecuți parțial în ilegalitate), au purces activ la manipularea asociațiilor civice („societatea civilă”) împotriva măsurilor democratice, politice, de apropiere cu țările Uniunii Europene și îndeosebi cu România.

Prin manipularea de către agentura rusă a minorităților slave – ruși, ucraineni, bulgari –, evrei și îndeosebi găgăuți, afirmația că „planul principal al intelectualilor români-moldoveni și al Parlamentului este Unirea R.Moldova cu România” a început să fie promovată din ce în ce mai intens, pentru a crea o psihoză în rândul populației, fie că vorbim de vorbitorii de limbă română, fie de rusofoni.

Această lozincă și manipulare a societății a reprezentat *cheia de boltă* a succesului. Termenul „Unirea” era folosit de ziariștii ruși (propaganda rusă), ca o sperietoare pentru populația rusofonă și mai ales pentru cadrele de conducere, care aveau să-și piardă funcțiile de comandă în viitoarele organisme politice, administrative și economice, astfel încât acestea au devenit o armă deosebit de eficientă. Conform noii legislații, în mod obligatoriu cei aflați în posturile-cheie și în funcțiile de conducere trebuiau să cunoască două limbi: limba română, ca limbă de stat, și limba rusă, ca limbă de comunicare pentru minorități. Ei, rusofonii, s-au împotrivit și nu au dorit să învețe limba română.

Un alt exemplu-sperietoare a fost termenul „jandarmul roman”. Astfel, se aduceau citate din presa anilor 1918-1940 despre cruzimea și bătăile jandarmilor români în Basarabia interbelică. În presă apăreau informații despre boierii români, care-i exploatau pe ruși, ucraineni și pe țărani moldoveni ca sclavi, robi în gospodăriile personale agricole din etapa interbelică, despre Armata Română, considerată ca „armată fascistă” contra U.R.S.S. în Al Doilea Război Mondial și alte exemple de discreditare a românilor.

Vom prezenta, pe scurt, unele măsuri ale organizațiilor separatiste vizând dezorientarea, dezinformarea și manipularea populației rusofone și găgăuze din localitățile nistrene, efectuată de serviciile secrete ruse și de

sovietele de deputați din primăriile localităților, cu implicarea unor oameni politici de stat din vârful piramidei politice și ale unor Ong-uri și organizații rusofone de propagandă.

La 30 aprilie 1989, Sovietul orașenesc de deputați ai poporului din Tiraspol a adoptat hotărârea de a nu recunoaște și de a suspenda Legea R.S.S.Moldovenești „Cu privire la modificarea art.168 din Constituție“, privind limba română ca limbă de stat și de a interzice utilizarea pe teritoriul orașului Tiraspol și în localitățile din subordinea lui administrativă a drapelului de stat (tricolorul) și a noii simbolistici a Republicii. Hotărâri similare au fost adoptate, la 3 mai 1990, de sovietul orașenesc de deputați din Tighina (Bender), la 8 mai 1990 la Râbnița și Dubăsari.

La Tiraspol, Tighina și Dubăsari, acțiunile de subordonare a organelor și instituțiilor legale republicane (procuratura, justiția, poliția) față de administrația autoproclamatei „republici sovietice socialiste moldovenești nistrene“ au fost susținute prin forță de către formațiuni paramilitare și detașamente de cazaci înarmați. Devenise limpede că acțiunile separatiștilor urmăreau atragerea Republicii Moldova într-un conflict militar, într-un război care ar fi servit drept motiv pentru intervenția armatei ruse, sub pretextul „apărării populației rusofone“. În același timp, se crea o primejdie imediată la granița de Est, la hotarul cu Ucraina, în scop diversionist, pentru amânarea *sine die* a programului unionist. În fond, Rusia a încercat și a reușit să împiedice unirea tinerei republici cu România și cu Uniunea Europeană. Ca un corolar, procesul s-a extins și în sud, în teritoriile locuite de găgăuți.

Ulterior, în septembrie 1990, separatiștii din localitățile menționate, au organizat o serie de greve și proteste împotriva introducerii în școli, universități și în instituțiile de stat a grafiei latine și a limbii române. În plus, au protestat și au mai cerut stoparea relațiilor culturale, economice și politice cu România și cu alte state ale Comunității Europene. S-a încercat interzicerea programului de pregătire a elevilor în liceele și universitățile românești.

Războiul informațional, dus de televiziunea rusă Ostankino, Moscova, a fost preluat de toate posturile TV din fostele state ale U.R.S.S. și din lume. Mașina propagandei ruse era condusă ca și în timp de război. Corespondenții ruși din teritoriul R.Moldova scorneau diferite povești

despre acțiunile polițiștilor moldoveni, născocind știri despre arestări și omoruri, sau mistificând adevărul și transformându-i pe cei agresati în agresori⁵⁹. Planul era să fabrice câte un reportaj pe zi despre „atrocitățile polițiștilor și patrioților români-moldoveni“ în Tighina, Dubăsari, Comrat etc.

Cele mai mediatizate știri de presa centrală moscovită și separatistă erau scenele de intimidare a populației, de teroare, omoruri la comandă, iar pe ecranele TV apăreau scene de violuri, sânge, răniri ale cetățenilor, săvârșite de fapt de pușcăriașii și violatorii eliberați din închisorile rusești, fapte pentru care erau învinuiți voluntarii și polițiștii moldoveni care își apărau Țara. Autoritățile ruse, prin *massmedia– arma inamicului*, doreau o presiune mediatică totală asupra tuturor cetățenilor de diferite etnii, pentru a împiedica prietenia dintre oamenii de bună credință, pentru a dezvolta haosul și dezinformarea, pentru a bloca măsurile democratice și pentru a contracara drumul Republicii Moldova spre Occident.

În continuare, structurile administrației separatiste au blocat (în 1990 și 1991) căile ferate republicane: Chișinău-Tighina, Chișinău-Tiraspol, Chișinău-Odesa, Kiev. Conform planului operativ al războiului hibrid din R.S.S.Moldova, elaborat de Moscova, trebuiau distruse comunicațiile, drumurile și podurile peste Nistru. În octombrie-noiembrie 1990, au fost închise toate drumurile și șoselele naționale spre Tighina, Tiraspol, Odesa, Dubăsari, Poltava, Kiev, Kamenca, Râbnița. Pentru această acțiune, au fost mobilizați muncitorii de la întreprinderile industriale, tehnica fiind pusă la dispoziție de directorii ruși de fabrici și uzine.

În octombrie 1990, așa-numita „republică găgăuță“ a stabilit posturi de control cu „omuleți verzi“ și muncitori înarmați și a oprit circulația pe drumurile publice și șoselele a autoturismelor, camioanelor și a altor mijloace de transport. În centrele raionale Comrat și Vulcănești s-a interzis accesul poliției, procuraturii și a altor organe legale de stat. Aceste acțiuni au fost

---

⁵⁹Aceeași tehnică s-a aplicat și în războiul civil din fosta Iugoslavie, când victime sârbe erau prezentate ca fiind „croați sau bosniaci uciși de naționaliști sârbi“, sau în conflictul interetnic din martie 1990, de la Târgu Mureș, precum în cazul Mihăilă Cofariu, prezentat pe toate televiziunile principale europene ca fiind „maghiar linșat de extremiști români“, disponibil la https://en.wikipedia.org/wiki/Ethnic_clashes_of_T%C3%A2rgu_Mure%C8%99, accesat la 05.11.2021..

sprijinite de formațiuni ale armatei sovietice din districtul militar Odesa, care au intervenit cu blindate și formațiuni speciale ale infanteriei motorizate pentru a-i susține,,în caz de nevoie“, pe separatiștii,,de la sud“. Au stârnit un șir de proteste în rândul populației autohtone, a românilor moldoveni din întreaga republică și mii de voluntari din diferite orașe și sate au venit la Comrat să ceară socoteală liderilor separatiști găgăuți pentru activitatea anticonstituțională de separatism și de dezintegrare a republicii.

Figura 1. Demonstrații de protest ale detașamentului „Andreeva“, împotriva statalității R.Moldova. Oprirea trenurilor, intimidarea călătorilor, Tiraspol, 1990.

La Comrat, Cimișlia, Cahul, Cantemir au sosit circa 5.000 de voluntari, români moldoveni, țărani, muncitori și intelectuali, gata să intervină împotriva forțelor separatiste găgăuțe. Oamenii pașnici doreau să formeze un cordon viu, să ceară conducerii găgăuțe negocierea și abandonarea ideii de formare a Republicii Găgăuțe. Conducerea Moldovei din acea vreme, Mircea Druc, Ion Costăș, deputatul Ion Hadârcă și alții, i-au convins pe voluntari că ei vor rezolva problema altfel, pe cale pașnică. Din partea Ministerului de Interne, pentru menținerea ordinii publice și preîntâmpinarea dezordinii în masă, în raionul Comrat au fost concentrate câteva secții de poliție din partea de sud-est al Republicii și anume 300 de milițieni, înarmați și echipați cu armele din dotare. Conform deciziei inexplicabile a președintelui Mircea Snegur, la 4 noiembrie 1990 aceste forțe au fost retrase. A fost prima mare cedare a conducerii politice a Moldovei, prefigurând, de fapt, o orientare politică nefastă care denota incompetența sau trădarea. Desigur, au urmat alte cedări, sub strategia bine cunoscută: „*pentru aplanarea situației și conciliere*“!

Presa rusească centrală și cea republicană au lăudat decizia președintelui Mircea Snegur, motivând că acesta a prevenit un război interetnic, „un război civil“, dar nu au comunicat populației că, de fapt, în R. Moldova se desfășura un război hibrid declanșat de Federația Rusă. Acțiunile militare se desfășurau, *defacto*, în mod diferit, forțele secesioniste ale Tiraspolului, conduse fiind de serviciile secrete ruse, acționau conform planului prestabilit: se făceau încorporări și se pregăteau formațiuni militarizate, „de apărare“ a Transnistriei și Găgăuției, acestea fiind echipate și înarmate din depozitele militare ale Armatei a 14-a ruse. În fruntea formațiunilor paramilitare erau numiți comandanți ofițeri rezerviști ai armatei sovietice. Cu ajutorul specialiștilor militari, aduși din Rusia, au fost instruiți și pregătiți vameși, grăniceri, infanteriști, geniști, mecanici-conducători pentru blindate, telegrafisti etc. La Tiraspol, Tighina, Dubăsari și Comrat s-au format structuri paramilitare puternice, gărzi înarmate și detașamente pentru paza și protecția organismelor ilegale aparținând statului separatist.

În replică, încă din toamna anului 1990, Guvernul Moldovei a propus Președintelui și Parlamentului măsuri de redresare a situației economice și sociale cu implicarea *massmedia* moldovenești. S-au mai propus măsuri pentru formarea Armatei Naționale și a Trupelor de carabinieri și dotarea lor cu echipament militar specializat, necesar menținerii ordinii publice și contracarării acțiunilor teroriste ale separatiștilor transnistreni. Dar aceste formațiuni, atât de necesare tinerei republici, au apărut cu multă întârziere, abia în martie 1992, tergiversarea fiind explicabilă tot prin incompetență sau înțelegere cu ocupantul rus, favorizând astfel inamicul.

*Figura 2. Blocarea drumurilor și tuturor căilor de comunicare dintre localitățile nistrene.
Februarie 1992*

În săptămâna 10-15 octombrie 1990, când la Comrat și în alte localități ale „Găgăuției“ se contura pericolul confruntării militare și al declanșării războiului civil, bandele înarmate ale separatiștilor tiraspoleni au ocupat podurile de peste Nistru, la Dubăsari, Vadul lui Vodă, Râbnița, Gura Bâcului și Tighina și au stabilit puncte de control pe drumuri și șosele, întărite cu tehnică militară. Au fost ocupate de separatiști șoseaua Tiraspol-Dubăsari, și Dubăsari-Râbnița-Camenca. În fiecare localitate au fost instalate posturi de control și câte o mașină blindată dotată cu mitralieră, tun și echipaj format din șase militari fără însemne, aceștia făcând parte din componența Armatei a 14-a ruse.

La operațiunea de deblocare a podului de la Vadul lui Vodă a participat și autorul acestor pagini, în calitate de comandant de dispozitiv, la ordinul primit din partea fostului prim-ministru al Republicii Moldova, Mircea Druc.

Misiunea a debutat prin organizarea unui detașament de voluntari format din 200 de persoane. După ce s-a efectuat instruirea pentru luptă a personalului, subsemnatul, locotenent-colonelul Anatol Munteanu, am împărțit voluntarii în grupe și am stabilit sarcinile și măsurile operative de

acțiune; împreună cu grupul de recunoaștere s-a studiat situația de pe teren, luându-se și decizii asupra forțelor care vor ataca dispozitivul inamicului, dislocat pe partea stângă a Nistrului. Trei echipe de atac au fost înarmate cu sticle incendiare. Când erau aruncate spre pozițiile inamicului explodau cu putere, creând panică. Drept tehnică motorizată s-au folosit tractoare de mare capacitate, cu șenile, model S-100, care produceau zgomot și – cu farurile aprinse – efectul de orbire. Aceste uriașe tractoare puteau fi asemănați de departe cu niște tancuri, care coborau dealul spre podul de peste Nistru. Așa s-a și întâmplat. Ingeniozitatea voluntarilor i-a făcut pe separatiști să iasă din adăposturi și să fugă spre Grigoriopol și Dubăsari. Mai mulți gardiști au fost reținuți și predați organelor de cercetare penală. La întrebarea anchetatorilor: „*De ce ați cedat atât de ușor pozițiile?*“ – separatiștii au răspuns că s-au speriat de tancurile românești, care veneau puhoi peste ei.

Așa a fost posibil, cu forțe mici și practic neînarmate, doar ici și colo cu armele inamicului, să înaintăm și să ocupăm orașul Grigoriopol, satele Coșnița și Dorotcaia, stabilind puncte de control și posturi pe căile de comunicație spre Tiraspol și Dubăsari. În localitățile respective s-a restabilit puterea legitimă a republicii, iar pe primării și pe instituțiile de stat s-au arborat steagurile tricolore; temporar, în această zonă de conflict s-a lăsat liniștea și pacea. Localnicii s-au prezentat la punctele de pază și control, sprijinind voluntarii și poliția. S-a restabilit legătura cu polițiștii din Grigoriopol, Dubăsari și din celelalte localități.

Și secțiile de poliție din Dubăsari, Grigoriopol și Tighina au opus o rezistență dărză în fața separatiștilor și „autorităților“ Transnistriei. În satele Coșnița, Lunca, Corjova, Cocieri, Varnița, Căușeni, Copanca, Chițcani, Gâsca, Hadjumus, satele din Ștefan Vodă etc., populația băștinașă împreună cu poliția au efectuat paza obiectivelor economice ale localităților și a drumurilor. Situația începea să reintre sub control.

Oamenii simpli cereau arestarea și tragerea la răspundere a liderilor separatiști din Tiraspol, Tighina, Dubăsari și Comrat. Autoritățile republicane și președintele Mircea Snegur, care își luase rolul politic de pacificator, nu au oprit valul „separatismului rus“, declarând: „noi nu-i recunoaștem, ei nu au niciun viitor, noi nu-i finanțăm“. Mircea Snegur nu a

înțeles pericolul războiului hibrid nedeclarat, fiind, în plus, măguit de conducerea de vârf de la Kremlin cu care colabora intens.

În alte localități majoritar ruse sau ucrainiene, populația manipulată și intimidată de separatiștii rusofoni i-a susținut pe aceștia în luarea deciziilor anticonstituționale. S-a impus ca localitatea să treacă sub jurisdicția „R.S.S.M.N.“ Separatiștilor li s-a alăturat și miliția respectivelor localități. Rușii își continuau planul stabilit de A.Lukianov de distrugere politică și economică a Republicii Moldova. Cu președintele R.Moldova vorbeau una și, de făcut, făceau alta, în timp ce războiul nedeclarat continua în etapele stabilite.

Analizând și recapitulând în detaliu acest subcapitol și evenimentele importante din 1990, prezint pe scurt principalele acțiuni și strategii ale diversiunii inamice, cu efect puternic asupra statalității Republicii Moldova.

Începând cu ianuarie 1990, întreaga viață politică, economică, administrativă și militară din Tiraspol și Transnistria au intrat sub controlul direct și coordonarea organelor centrale ale U.R.S.S. Proiectul de federalizare, ba chiar de dezintegrare a R.S.S.Moldova, elaborat minuțios la Moscova, sub tutela lui A.Lukianov, președintele parlamentului sovietic, a început să fie pus în practică în 1989, în partea de est a R.Moldova, cu centrul la Tiraspol, unde 60 la sută din populație era de origine slavă și antiromânească, „zonă fertilă“ pentru agresiune și dezvoltarea separatismului.

Ca reprezentant politic și militar de încredere din partea Moscovei a fost numit Igor Smirnov, de origine rus din regiunea Habarovsk, militar de formație stalinistă, apărător consecvent al idealurilor comuniste și imperiale ruse, care nu avea cum să reprezente interesele populației băștinașe, adică interesele naționale ale românilor, ucrainenilor, germanilor, iudeilor și ale altor minorități din Transnistria. Prin intermediul lui Smirnov, fost director al unei întreprinderi din Complexul militar-industrial sovietic, Kremlinul a promovat și rezolvat problemele concrete privind formarea organismelor politice, administrative și militare ale unei noi formațiuni statale denumită „Transnistria” (30 august 1990).

Liderii minoritarilor găgăuți, de etnie turco-musulmană, sovietizați și rusificați, de orientare prosovietică, au organizat un congres al deputaților

găgăuți, care a decis fărâmițarea Republicii Moldova și formarea așa numitei „Republici Sovietice Socialiste Găgăuțe” (19 august 1990).

La așa-zisul Referendum „Pentru tratatul unional”, conform înțelegerilor dintre A.Lukianov și I.Smirnov, armata rusă a asigurat paza și protecția punctelor de votare din Transnistria și raioanele de sud ale Republicii – Comrat, Vulcănești și Ceadâr-Lunga (25-30 august 1990). În aceeași vreme, separatiștii au declarat înființarea „Republicii Sovietice Socialiste Moldovenească Nistreenă”. Au avut loc ciocniri și lupte de-a lungul Nistrului între poliția moldovenească și insurgenții transnistreni.

Figura 3. Posturile de pază ale separatiștilor la Dubăsari. Decembrie 1991.

În luna septembrie 1990, conducerea separatistă din Tiraspol a emis o serie de documente cu privire la constituirea propriilor forțe de miliție, urmărind ca, pe teritoriul autoproclamatei „Republici Sovietice Socialiste Moldovenești Nistrene”, să nu mai fie recunoscute documentele Guvernului și Președinției Republicii Moldova. La 19 septembrie 1990, secției de poliție Râbnița i s-a ordonat să treacă sub jurisdicția Tiraspolului. Pe parcursul lunilor septembrie-decembrie 1990, au fost forțate să treacă în subordinea Transnistriei secțiile raionale de poliție de la Camenca, Grigoriopol, Slobozia, Tiraspol și din alte localități. Totodată, a fost pornit un val de intimidări și maltratări, vizând intelectualii, polițiștii și familiile acestora. Tuturor li s-a impus să renunțe la lupta națională, la identitatea românească

(limbă, alfabet, tricolor etc.), sau, în caz contrar, să părăsească localitățile de baștină împreună cu familiile.

Cu concursul Armatei a 14-a ruse se legiferează organele nelegitime ale Transnistriei și Găgăuției, iar instituțiile de stat ale Republicii Moldova sunt lichidate și evacuate din aceste regiuni (noiembrie-decembrie 1990).

La 25 octombrie 1990, la Comrat sosește un ajutor de 40 de autocare cu separatiști din Tiraspol și Tighina, aproximativ 350 persoane, care organizează mitinguri și demonstrații antiromânești, chemând populația găgăuță la „*nesupunere și arme*„, contra autorităților legale ale Republicii Moldova.

În aceeași vreme în Comrat și în alte localități găgăuțe sunt concentrate forțe militare ale armatei sovietice din Districtul Militar Odesa – Regimentul de Infanterie motorizată din Bolgrad și Ismail.

La 2 noiembrie 1990, separatiștii din Dubăsari și Tiraspol blochează drumurile, șoselele și podurile de peste Nistru, care leagă Transnistria de R.Moldova. Astfel se întrerup relațiile dintre moldovenii din stânga și cei din dreapta Nistrului, iar rudele și prietenii nu mai pot circula liber unii către alții. La Dubăsari au loc confruntări între separatiști și forțele de miliție ale Ministerului de Interne al R.S.S.M. (R.Moldova), care participau la deblocarea circulației pe traseul Chișinău-Kiev-Poltava, în timp ce se demontau blocurile din beton armat, instalate de separatiști pe podul de la Dubăsari. În cursul ciocnirilor s-au înregistrat doi morți și zece răniți din rândul populației civile. În forțele de ordine publică s-a aruncat cu pietre, bucăți de metal și dispozitive explozive artizanale.

La 4 noiembrie 1990, Președintele R.Moldova, Mircea Snegur, comite o greșeală fatală și decide ridicarea blocadei din „Găgăuția“, retragerea miliției și a voluntarilor moldoveni, cu promisiunea către popor de rezolvare a problemelor pe cale pașnică, „fără republici separatiste“. Promisiunea nu a fost onorată, ba mai mult, cu concursul lui, s-a format Găgăuția autonomă.

O altă greșeală a fost comisă la 6 noiembrie 1990, când, la presiunea Sovietului Suprem al R.S.S.M., a fost adoptată Hotărârea Guvernului R.S.S.M. nr.432, prin care Mișcarea și formațiunile de voluntari au fost desființate. În aceste formațiuni patriotice, majoritatea membrilor erau unioniști. Ei prezentau un pericol pentru noua putere agrariano-sneguristă.

U.R.S.S. a aplicat în R.S.S.M. (Republica Moldova) diferite proiecte combinate, variante de ducere a războiului hibrid, folosind toate mijloacele, cu țelul de a menține republica în componența Uniunii Sovietice (Federației Ruse), împiedicând Unirea cu Țara-Mamă, România.

Tiraspolul a desfășurat o activitate energetică de consolidare a noilor structuri, de organizare a forțelor armate, de miliție și de securitate. Odată cu acestea s-a desfășurat tacit, dar consecvent, pregătirea pentru o altă etapă a războiului cu Republica Moldova, având ca obiectiv „la vedere” împiedicarea integrării acesteia în programe economice, militare și culturale cu România și cu alte țări europene. *Țelul real, ascuns, al acestei strategii diversioniste l-a constituit păstrarea teritoriilor românești răpite în 1940 și ultima speranță a Moscovei de a mai putea controla drumul spre Europa Centrală și Strâmtori.*

Etapa a II-a a războiului hibrid. Amplificarea acțiunilor secesioniste.

Începând cu luna ianuarie 1991, separatiștii găgăuți și tiraspoleni, dar și autoritățile autoprocimatei „republici nistrene“ au acționat prompt și consecvent, conform unui plan operațional cu elemente hibride, elaborat de structurile militare de la Moscova. În zonele de conflict, separatiștii au organizat, deseori cu forța, populația rusofonă contra autorităților legitime ale Republicii Moldova și au atacat susținătorii românismului, au întărit structurile politice și administrative nelegitime, „sovietice socialiste“, de conducere ale „republicii nistrene“ și ale „republicii găgăuțe“, au constituit și echipat formațiuni paramilitare și militare, dotate cu armament preluat de la Armata a 14-a rusă. Au fost constituite batalioanele de „apărare“, în fapt de represalii, de tristă faimă – „Bugeac“, „Delfin“, „Dnestr“, unități ale Ministerului de Interne și Securității ruse și separatiste. Structurile KGB-ului sovietic, împreună cu nomenclatura neocomunistă, au exercitat permanent presiuni împotriva politicii guvernului Druc, reprezentant al Frontului Popular Creștin Democrat, urmărind, cu o perseverență diabolică, epurarea moldovenilor patrioți din instituțiile statului și restricționarea atitudinii programatice de unire cu România. Mai mult decât atât, structurile paramilitare separatiste au atacat posturi de control și secții de poliție,

precum și sedii ale organelor procuraturii și securității moldovenești din Tighina, Dubăsari, Râbnița, Vulcănești, Slobozia etc.

În această etapă, separatiștii au urmărit cu precădere destabilizarea situației politice și sociale din republică. Federația rusă nu dorea în partea de Est a Europei un război tradițional cu R. Moldova. După unii analiști politici, era, de fapt, un „exercițiu“ al războiului hibrid. Terenul de instrucție, adică Transnistria ruptă din Republica Moldova, era fertil pentru antrenarea armatei ruse, serviciilor speciale, grupărilor teroriste, sistemelor de transmisiuni și comunicații etc.

În luna mai 1991, așa-numitul „Soviet Suprem al R.S.S.M.N.“ a adoptat „legile“ cu privire la procuratură, judecătore și miliție, care au dus la scindarea organelor constituționale de drept ale Republicii Moldova. Separatiștii au adoptat și pus în vigoare hotărâri vizând subminarea sistemului bancar, financiar și fiscal unic al republicii. Au fost emise și alte hotărâri referitoare la trecerea organelor de stat din raioanele din stânga Nistrului sub jurisdicția separatiștilor.

Secțiile de poliție din Tighina și din Dubăsari, bine organizate, au opus de la început o rezistență dâră autorităților Transnistriei. Organele operative și de anchetă ale M.I. își exercitau funcțiile în zonele de conflict în condiții extrem de dificile, erau urmăriți pas cu pas de structurile militare separatiste și de structurile criminale, care liber, la lumina zilei, funcționau pe tot teritoriul separatist. Poliția rutieră, patrulele de pază și santinelă, poliția judiciară din aceste localități țineau însă situația sub control. Au fost arestate mai multe persoane suspecte: recidiviști, criminali și alte elemente destabilizatoare. Ritmul acestor acțiuni trebuia menținut, iar cei implicați în ordinea publică și în lupta cu organizațiile separatiste trebuiau să fie bine remunerați. Însă bugetele de stat erau slabe, cheltuielile de război creșteau, toate acțiunile cu limba română, simbolistica, schimbările democratice în societate s-au realizat în principal cu susținerea patriotismului oamenilor de la țară și a intelectualilor săraci din școli și centrele universitare. Nimeni nu a cerut remunerare pentru acțiunile realizate.

În vremea eșuării loviturii de stat (a puciului) de la Moscova, din 19 august 1991, lucrătorii operativi ai Ministerului de Interne au reținut o parte din liderii și cadrele de comandă din așa-zisele „republici sovietice“ nistrene și găgăuță. Ca exemplu de misiune organizată și realizată cu

succes a fost misiunea realizată de grupul operativ „Costaş“, de arestare a liderului separatist Igor Smirnov, care se afla convocat la Kiev de preşedintele Ucrainei, Leonid Kravciuk. Acesta avea o dublă pază: securitatea moscovită şi cea ucraineană. Poliţiştii moldoveni l-au reţinut, în baza mandatului Procurorului general al R.Moldova, l-au scos din hotelul Central al C.C. din Kiev, l-au „plimbat“ prin toată Ucraina într-un autoturism vechi, de tip „Jiguli-LADA“, pe căi lăturalnice pentru a ocoli patrulele şi posturile de control, l-au adus la Chişinău şi l-au predat organelor de anchetă. Au fost arestaţi şi alţi lideri separatişti: directorul uzinei „Electromaş“ din Tighina, deputatul G. Pologov, V. Râleakov, Stepan Topal, liderul autoproclamatei „republici găgăuţe“, M. Kindighelean, infractorul I. Burudji şi alţii. Ulterior, o parte dintre aceştia au fost catalogaţi drept criminali de război care trebuiau judecaţi.

Procurorii R.Moldova au instrumentat dosarele penale ale acestor persoane, instigatori ai urii şi duşmăniei faţă de organele legale ale puterii de stat, care chemau populaţia R.Moldova la dezlănţuirea războiului civil, la manifestări cu caracter de mase, la nesupunere faţă de organele constituţionale, la distrugerea şi lichidarea poliţiei. Anchetarea acestor lideri a fost împiedicată de lideri politici şi oameni apropiaţi preşedintelui şi anume: consilierul principal al preşedintelui, V.Berlinski, deputatul A.Andronic, şi de alţi deputaţi ai parlamentului. Mircea Snegur i-a ordonat primului ministru, V.Muravschi, Procurorului general şi Ministrului de Interne eliberarea celui mai periculos infractor, Igor Smirnov, cel care a declanşat războiul, omorând sute de oameni şi a dezmembrat R. Moldova. În două zile, aceste persoane şi complicii lor au fost eliberaţi fără a fi judecaţi de organele de resort. Apoi ei şi-au continuat „opera“ de distrugere a R. Moldova.

Aici trebuie menţionate riscurile la care au fost supuşi poliţiştii moldoveni în perioada operaţiunii, unii dintre ei plătind cu viaţa pentru arestarea şi răpirea liderului separatist Igor Smirnov. Nu a fost apreciat nici eroismul, profesionalismul şi curajul poliţiştilor M.I. Operaţiunea a fost gândită şi organizată în secret de ministrul de Interne, generalul Ion Costaş.

După eliberarea din arest, acești lideri separatiști și-au continuat nestingheriți activitatea subversivă de lichidare a organelor legale de justiție, poliție și a altor organisme de stat ale Republicii Moldova.

În urma acțiunilor teroriste și de război ale separatiștilor din teritoriul de peste Nistru, Tighina, Comrat și Vulcănești, Parlamentul R.Moldova, printr-o hotărâre specială, interzice pe tot teritoriul R.Moldova activitatea *Partidului Comunist*. Sunt dizolvate organizațiile de partid. În localitățile republicii sunt demontate monumentele și busturile idolilor comuniști, literatura comunistă este retrasă din biblioteci.

La 27 august 1991, în Marea Adunare Națională, din Chișinău, este declarată Independența Republicii Moldova, decizie susținută de peste două milioane de cetățeni. Demnitarii ruși de la Moscova, separatiștii Transnistriei și Găgăuției, dar și o parte dintre funcționarii și populația rusofonă din R.Moldova (partea dreaptă a Nistrului), primesc cu dușmănie aceste decizii ale Parlamentului. Se declanșează un război mediatic pe toate planurile, învinuind Frontul Popular Creștin Democrat și o parte din deputații Parlamentului, care pledează pentru democratizare și Unirea cu România..

Separatiștii atacă violent forțele de ordine ale Ministerului de Interne la Dubăsari, Grigoriopol, Râbnița și Tighina. Aceștia planifică și realizează operațiuni teroriste și militare împotriva localităților moldovenești și forțelor de poliție care asigurau ordinea publică, paza și protecția populației pașnice și a obiectivelor economice ale Republicii Moldova. De fapt, puterea anticonstituțională din „R.S.S.M.N.“ declanșează un război nedeclarat împotriva Republicii Moldova, cu tot arsenalul de forțe și mijloace din dotare, susținută fiind pe față de conducerea Armatei a 14-a ruse, care ajută la înarmarea și instruirea armatei separatiste.

Președintele Igor Smirnov se răzbună pe președintele M.Snegur și pe R.Moldova pentru că a fost arestat. El acționează și mai violent și mai energic, promovând cele mai radicale tactici și diversiuni ale războiului hibrid. Prezintă pe scurt cronologia evenimentelor.

La 1 septembrie 1991, un grup de 100 de femei din Tiraspol și Tighina, conduse de separatista Galina Andreeva, susținute de OSTK, blochează calea ferată Chișinău-Tiraspol-Odesa-Kiev-Moscova, timp de o lună. Este blocată și închisă gara feroviară Tighina, vagoanele încărcate cu

legume, fructe și struguri, sunt blocate în gările căilor ferate. Aceste produse, inclusiv cele alimentare, nu pot fi exportate în țările unde au fost contractate și se depreciază, rezultând pagube economice însemnate.

La 11 septembrie 1991, Sovietul Suprem al Transnistriei, prin hotărârea „Despre măsurile de apărare a suveranității și independenței Transnistriei“, decide crearea unui regiment, „Garda Republicană“, unitate militară care va fi utilizată în conflicte și război.

Pe 6 și 18 septembrie 1991, conducerea autoproclamatei „R.S.S.M.N.“ subordonează comisariatele militare și ia decizii pentru trecerea sub jurisdicția republicii separatiste a tuturor unităților militare ale forțelor armate ale U.R.S.S. dislocate pe partea stângă a Nistrului și în Tighina, deci subordonează o parte din fosta armată a U.R.S.S.

La 11 septembrie 1991, prin hotărârea Prezidiului Sovietului Suprem al Transnistriei, „Despre forțele armate pe teritoriul Transnistriei“, se decide să nu mai fie recunoscute pe teritoriul Transnistriei decretele Președintelui Republicii Moldova. În toate unitățile militare ale Armatei a 14-a ruse se fac adunări ale ofițerilor și subofițerilor, se pledează pentru apărarea „pământului rusesc“ ocupat de Imperiul rus în 1793 și 1812. La adunarea ofițerilor din unitatea militară rusească nr.03517 din Râbnița se hotărăște că militarii sunt gata să participe la apărarea armată a „oamenilor muncii din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească Nistreană“.

Figura 4. Mânați de gloanțele și bâtele gardiștilor, locuitorii satelor Lunca, Cocieri, Pîrîta, Coșnița, Doroțcaia, Pohrebea se refugiază în satele din partea dreaptă a Nistrului.

Figura 5. Refugiații ajunși pe malul drept al Nistrului în Criuleni, Slobozia-Dușca, Onițcani, Bălăbănești și alte localități se simt în siguranță

Republicii Moldova îi este declarat un război propagandistic. În zilele 19-22 septembrie 1991, sub presiunea directă a conducerii transnistrene, secțiile de poliție din Râbnița, Camenca, Dubăsari sunt trecute în subordinea oficială a Direcției Afacerilor Interne a „R.S.S.M.N.“. Aceste structuri ale Departamentului de Interne erau structuri militarizate, cu un personal de circa 2.000 de oameni, fiind finanțate de băncile Federației Ruse din Rusia și Ucraina.

La 2 octombrie 1991, executivul orășenesc Tiraspol adoptă hotărârea nr.20 „Despre reorganizarea Direcției Orășenești a Afacerilor Interne“, poliția locală fiind scoasă din subordinea conducerii legitime a Ministerului de Interne al Republicii Moldova.

La 4 octombrie 1991, se înregistrează confruntări la Dubăsari și Comrat. Situația din Dubăsari se înrăutățește, orașul este patrulat de muncitori înarmați cu răngi metalice, topoare, cuțite și bâte. Aceștia bat și umilesc pe oricine întâlnesc. Radio și TV transmit emisiuni de dezinformare despre „agresorii români“ și se lansează știrea că Republica Moldova va fi ocupată de Armata Română pentru a face ordine. Războiul informațional și

de intimidare a populației moldovenești (românești) continuă cu provocări la domiciliul intelectualilor, al oamenilor de afaceri și al gospodariilor de la sate. În casele acestora sunt aruncate bombe artizanale, grenade, sunt omorâți și răniți oameni nevinovați. Poliția este blocată și nu poate interveni. La 16 octombrie 1991, la ora două noaptea, în birourile secției de poliție Dubăsari sunt aruncate substanțe explozive, producându-se distrugerii materiale considerabile.

Începând cu data de 1 noiembrie 1991, ziarele din Transnistria și *massmedia* din Federația Rusă „justifică” agresiunea, iau sub tutelă politică acțiunile șovine ale Transnistriei și acuză „naționaliștii moldoveni” sau „fasciștii români” de destabilizarea situației din Transnistria și Basarabia, „provincie rusească din vremea țarului rus Alexandru I”.

La 5 noiembrie 1991, în presa separatiștilor se comunică: indiferent de situațiile de război, de conciliere pentru aplanarea conflictelor în R. Moldova, autoritățile transnistrene se pregătesc pentru alegerea președintelui „Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești Nistrene”, iar, pe data de 7 noiembrie, OSTK va trimite delegați la Moscova pentru participarea la demonstrație, cu ocazia „Marii Revoluții Socialiste din Octombrie”. Cazarea, transportul și hrana se vor asigura gratuit. Doritorii se puteau înscrie pe listele afișate. În concluzie, viața socială și politică în Transnistria separatistă se desfășura după un plan bine stabilit de autoritățile de la Tiraspol și Moscova.

În ziarul *Nezavisimaia Moldova*, din 8 noiembrie 1991, sunt prezentate fapte concrete de încălcare a drepturilor omului în Transnistria: amenințări din partea separatiștilor la adresa familiilor polițiștilor din Dubăsari, a adjunctului comisarului de poliție mr. Vladimir Colesnic, se scrie despre explozia unor bombe și incendierea caselor patrioților români-moldoveni, despre situația refugiaților etc.

Toate aceste exemple de tactici și scenarii ale războiului hibrid rusesc au aruncat populația Transnistriei în haos și neliniște. Oamenii de pe ambele maluri ale Nistrului le-au cerut autorităților moldovenești și transnistrene să pună capăt conflictelor și acțiunilor banditești ale insurgenților transnistreni, dar, în loc să potolească conflictele prin măsuri drastice legale, în fiecare etapă a conflictelor autoritățile moldovenești cedau separatiștilor și, *în taină, colaborau cu vârful puterii și capii serviciilor*

secrete ruse (ca exemplu: eliberarea din arest a grupului de infractori „Smirnov“).

La 13 noiembrie 1991, la Vulcănești, „omuleții verzi“, împreună cu separatiștii găgăuți, izgonesc poliția moldovenească, omoară doi polițiști, rănesc alte trei persoane, ard din temelie clădirea secției raionale de poliție, după care asediază și incendiază Procuratura. În aceeași zi, un grup de teroriști atacă mai multe gospodării, separatiștii înarmați trag cu pistoale automate în mașinile din stradă din apropierea localității Vulcănești și deschid focul asupra automobilului „Moskvici“ cu numărul NG 21-14 în care se afla o familie formată din câteva persoane, originară din Ucraina. Șoferul, cetățenul Dunaev, este împușcat mortal, iar fiica sa, în vârstă de 8 ani, este grav rănită. Poliția locală nu poate interveni. La fața locului a intervenit poliția din Chișinău, 12 milițieni din batalionul de patrulă și santinelă. Aceștia au fost înconjurați de un grup numeros de găgăuți, femei cu copii, bărbați, în total circa 200 persoane, printre ei fiindși foști pușcăriași și recidiviști înarmați cu răngi metalice și topoare, care strigau cu furie și chemau populația din jur la răzbunare împotriva „poliției românești“. Aruncau cu pietre și fiare în polițiști, drumurile fiind blocate cu tractoare și camioane. Din mulțime, din grupul „omuleților verzi“, s-a tras cu pistolul automat în polițiști, sergentul Ion Panța este omorât, ceilalți sunt răniți și se retrag organizat, deoarece nu aveau dreptul să tragă cu armele din dotare pentru că în acea mulțime erau femei și copii. Poliția s-a retras cu pierderi umane, iar conducerea Moldovei și organele de resort nu au aplicat legea. Niciun infractor nu a fost arestat și nu au fost aduse efective sporite pentru a face ordine în partea de sud a republicii, în raioanele Vulcănești și Comrat.

Folosind tactici hibride, în activitățile economice ale firmelor private și de stat, separatiștii paralizează activitatea acestora, cerându-le taxe de protecție. Separatiștii și patrulele militarizate de la posturile de control interzic transporturile, opresc, confiscă și rețin mărfurile, produsele alimentare și animaliere. Toți cer intervenția poliției speciale, care nu face față situațiilor.

Începând cu data de 1 ianuarie 1991, pe teritoriul Transnistriei, este interzis transferul financiar în conturile Băncii Naționale ale R.Moldova. Transnistria deschide bănci fantomă, neînregistrate legal, comisiunile sunt

mari, se pierd și se fură banii clienților, se fac tranzacții de „spălare de bani“.

În etapa pregătirii și efectuării alegerilor anticonstituționale ale președintelui autoproclamatei „Republici Sovietice Socialiste Moldovenești Nistrene“ sunt organizate acțiuni de intimidare și șantajare a cetățenilor și lucrătorilor de poliție cu domiciliul pe partea stângă a Nistrului. La 27 noiembrie 1991, în jurul orei 15, în clădirea sovietului sătesc a satului Teia (Grigoriopol) au intrat șase persoane din Tiraspol, dintre care patru înarmate cu pistoale automate și, prin amenințări cu moartea, aceștia forțează executivul primăriei și primarul să organizeze urgent secția de votare pentru alegerea președintelui Igor Smirnov. Acțiuni similare au loc și în alte localități ale Transnistriei. Locuitorii satelor moldovenești au fost obligați, prin intimidare și amenințarea cu arme de foc, să voteze „președintele“. În timpul alegerilor liderului separatist, o parte dintre locuitorii satelor Speia, Butor, Tașlâc, nu au participat la alegeri, chiar dacă au fost amenințați cu forța. Pentru ei au votat separatiștii înarmați, care au aruncat în urne buletine „Da“ pentru președintele Igor Smirnov.

Vă prezentăm și alte situații ale războiului hibrid, cu elemente psihologice și acțiuni de distrugeri. Gardiștii înarmați blochează intrarea în orașul Tighina din direcția Gura Bâcului-Chișinău-Căușeni, organizează pichete și puncte de control, sprijiniți fiind de militari ai Armatei a 14-a ruse. Prin aceste acțiuni intimidează populația, întrerup circulația liberă a oamenilor către și dinspre locurile de muncă, la cumpărături și legăturile dintre rude.

La 12-13 decembrie 1991, un batalion de separatiști și cazaci din Dubăsari atacă secția raională de poliție, amenințând cu moartea circa 35 de polițiști, baricadați în clădire. Se cere ajutor de la Chișinău. Poliția din Chișinău intervine rapid. Trupele de cazaci și gardiști refuză să se retragă și deschid focul cu toate tipurile de arme din blindate și clădirile învecinate. Polițiștii se apără. La ora 5.30 dimineața, în ajutorul secției de poliție Dubăsari este trimisă grupa operativă a Batalionului de Poliție cu Destinație Specială. Polițiștii sunt întâmpinați cu focuri de armă din mitraliere și pistoale automate. Se încinge o luptă de câteva ore, iar separatiștii sunt respinși. În urma acestui atac, trei polițiști: Ghenadie Iablochkin, Mihail Arnăuț și Valentin Mereniuc cad în lupte, iar Gheorghe Cașumoare la spital

în urma rănilor grave. Alți nouă polițiști sunt spitalizați cu răni prin împușcare.

Pentru distragerea permanentă a atenției de la problemele politice, sociale, reale de viață și dirijarea atenției oamenilor către subiecte minore, cu efect emoțional puternic, Federația Rusă, cu ajutorul Transnistriei, rezolvă probleme majore în interesul Moscovei, prin acte de violență, blocarea economiei și a activității normale a societății din Republica Moldova. Atacuri teroriste asupra populației și localităților aveau loc în fiecare zi, iar haosul se genera continuu, pentru a menține oamenii în tensiune.

Figura 6. Subunitate specială din cadrul Ministerului de Interne al Republicii Moldova.
Stânga jos – eroul martir Gheorghe Cașu. Noiembrie 1991

La 14 decembrie 1991, ora 19, în orașul Dubăsari a fost luat ostatic de către gardiști sergentul de poliție S.Lopatiuc. Pe tot parcursul anului 1991 gardiștii au întreprins mai multe atacuri asupra polițiștilor și a familiilor acestora și asupra oamenilor pașnici de etnie română. O parte din localnici sunt ridicați din stradă, torturați și găsiți morți în apele Nistrului.

La Grigoriopol, separatiștii înarmați cu arme automate au atacat redacția ziarului *Drujba*, fiind atacată și redacția radiodifuziunii raionale. Pe traseul Grigoriopol-Dubăsari au fost concentrate detașamente înarmate de gardiști și cazaci ruși, dotați cu blindate. S-au făcut percheziții. S-au înregistrat acte de huliganism ale cazacilor în Tiraspol și Tighina. Dezordine totală. Cazacii ruși, în stare de ebrietate, au bătut cetățenii, provocând scandaluri și comițând acte de violență.

Ministerul de Interne al R.Moldova nu a reușit să facă ordine din cauza marelui număr de situații, nu putea aduce la îndeplinire minuțios hotărârile Guvernului și Parlamentului, deoarece țara era în război. Republica Moldova era într-un adevărat război, dezlănțuit cu sălbăcie de Rusia prin intermediul Transnistriei separatiste, iar unii politicieni și, în primul rând, președintele, nu înțelegeau aceasta. Nu luau măsurile convenite, nu organizau armata și alte organisme cu atribuții în apărarea țării, tergiversau încontinuu, adoptând poziții de genul: „să mai vedem“, „să mai răbdăm“. Asta spunea în primul rând președintele țării, Mircea Snegur.

Polițiștii secției orașenești Tighina au fost supuși la acțiuni de teroare psihologică, la acțiuni teroriste și la diverse provocări. Polițiștii, la rând cu gardiștii separatiști, în paralel, controlau orașul, existau raiduri de ordine publică, cercetau și ajutau cetățenii urbei. Luptau cu mafia și criminalitatea. S-a stabilit că formațiunile separatiste ale orașului creau probleme și dificultăți în Tighina.

În ziua de 7 noiembrie 1991, toate intrările în Bender au fost blocate, iar pe străzile orașului au început să patruleze peste 300 de gardiști în uniforme fără însemne. Șeful acestora era maiorul Iurie Kostenko, ofițer rezervist al Armatei a 14-a ruse, participant la războiul din Afganistan. Acesta era un ofițer sângeros, naționalist rus, care a omorât personal peste 20 de români-moldoveni. Pentru crime, tâlhării și vânzări de arme a fost arestat de serviciile secrete ruse (GRU) și a dispărut fără urmă, pentru a nu fi tras la răspundere de autoritățile de poliție și judiciare moldovenești care îl urmăreau. Martorii și camarazii săi de arme au declarat la cercetări că acest comandant al batalionului, Iurie Kostenko, avea puteri mari, fiind foarte crud, supunându-i pe majoritatea celor arestați la torturi, pentru ca apoi să-i împuște cu două gloanțe în ceafă. Trupurile acestora erau aruncate în Nistru, alții erau aruncați, pentru a li se pierde urma, în sistemul central de canalizare a orașului. Avea intrare liberă la președintele Igor Smirnov, participa la toate mesele festive ca invitat de onoare, era decorat cu cele mai înalte ordine și medalii ale Transnistriei și Rusiei, colabora direct cu unii generali din structurile militare ale Moscovei. Avea o magazie specială unde ținea lucrurile de valoare (bijuterii, obiecte prețioase furate), bani și arme de tot felul. O parte dintre obiectele furate erau donate oaspeților de la Moscova care inspectau unitatea, o altă parte erau trimise, prin curierat

special, în Rusia. O operațiune profitabilă era reținerea și percheziționarea „muncitorilor sezonieri”, care se întorceau din Rusia și Ucraina cu banii câștigați în construcții. Cei care nu cedau banii erau bătuti, torturați, li se tăiau urechile, nasul sau penisul, după care erau împușcați.

În zilele de 7-8 decembrie 1991, un grup de deputați locali din Tighina au efectuat presiuni asupra polițiștilor, pentru a-i determina să treacă sub jurisdicția autoproclamatei „republici nistrene”. Pentru că polițiștii au ignorat această decizie, gardiștii și cazacii înarmați s-au dat la mai multe provocări și incidente. Ca exemple pot fi aduse situațiile când secția orășenească de poliție a fost înconjurată de blindate cu gardiști, ținându-i pe polițiști izolați de restul orașului, fără apă, lumină și mâncare. Aceste situații durau uneori chiar și două-trei zile. După ameliorarea situațiilor prin intervenția Ministerului de Interne, conflictele se calmau, însă incidentele nu se opreau. Lucrătorii de poliție aflați în patrule erau arestați, li se confiscau armele, muniția, se confiscau automobilele de poliție rutieră. În decembrie, separatiștii au ocupat cu forța clădirea poliției rutiere, au distrus birourile și documentația, au confiscat autoturismele de poliție.

Aceste situații erau mediatizate din plin de presa rusească, punându-se accentul pe naționalismul local moldovenesc și implicarea României în treburile interne ale Basarabiei. Ziariștii scriau că limba română și tricolorul erau impuse Moldovei pentru a primi ajutoare, că România este o țară săracă și nu are reputație în Europa etc. Toate acestea erau născociri ale serviciilor speciale și *massmedia* pentru a menține situația cât mai tensionată și pentru a sădi neîncrederea în ziua de mâine și în viitor. Aceasta era o formă a războiului informațional, care era dus în paralel cu ostilitățile și acțiunile armate.

Pentru a demonstra *puterea locală separatistă* din Tighina, la 8 decembrie 1991, gardiștii îl arestează pe procurorul orașului, L.Toderaș, îl interoghează la OSTK și îl acuză de acțiuni pe care nu le săvârșise, cum ar fi încălcarea drepturilor persoanelor arestate, primirea de mită, legături cu crima organizată etc. Toate aceste intimidări erau organizate pentru a speria populația și pentru a compromite organele de drept ale Republicii Moldova. A fost creată această situație pentru a lichida Procuratura Republicii Moldova și a o înlocui cu cea separatistă.

În această etapă, la Dubăsari, gardiștii blochează hidrocentrala și stabilesc paza cu formațiuni militare la toate obiectivele vitale. La periferiile orașului sunt concentrați circa 700 de separatiști și cazaci înarmați. Armamentul și tehnica de luptă (mitraliere de calibru mare, aruncătoare de grenade, transportoare blindate etc.) le-au fost furnizate de Armata a 14-a rusă. Comisariatul de poliție primește un ultimatum: să depună jurământul de credință față de „R.S.S.M.N.”, altfel sediul va fi luat cu asalt. În oraș se aud în permanență focuri de armă, polițiștii fiind priviți cu ostilitate și în permanență provocați.

Republica Moldova încearcă să-și consolideze pozițiile politice, să antreneze populația de pe ambele maluri ale Nistrului la alegeri prezidențiale, să adune populația de diferite naționalități în jurul unui președinte care duce o politică de bună înțelegere cu Moscova, Tiraspolul, Kievul și cu Bucureștiul, dar nu prea reușește. La 8 decembrie 1991 se stabilește data alegerilor în toată țara, iar partidele politice înaintează un singur candidat – Mircea Snegur. La alegeri trebuia să participe toată populația republicii, inclusiv Transnistria și Găgăuția. În Tighina și raioanele de sud, Vulcănești, Comrat, Ceadâr-Lunga alegerile sunt interzise. Se interzic alegerile pentru președinte în orașele mari ale Transnistriei: Tiraspol, Dubăsari, Râbnița, Camenca, Grigoriopol și în toate satele din partea stângă a Nistrului.

Poliția din Tighina este încercuită de gardiști, cazaci și „omuleți verzi”. Aceste structuri militare destabilizează situația din oraș, patrulează, interzic circulația pe anumite trasee, distrug urnele volante de votare, maltratează cetățenii care doreau să voteze pentru președintele Snegur. Situațiile menționate, climatul moral-psihologic al populației fac parte din scenariile războiului hibrid provocat de separatiști și susținut de Federația Rusă. O parte dintre aceste situații, trunchiate și trucate, sunt preluate de *massmedia* și difuzate în Rusia, Ucraina etc.

Figura 7. Tehnica blindată a forțelor republicane la Dubăsari, Coșnița și Tighina

Toate aceste situații din R.Moldova înrăutățesc considerabil situația socială și economică, dezvoltă migrația și neîncrederea populației în conducerea prezidențială și Parlament. Oamenii își părăsesc casele, apartamentele și pleacă să trăiască și să muncească în alte regiuni, unde există bunăstare și stabilitate (Rusia, Ucraina, România, cei care au cetățenie română pleacă în Italia, Spania, Germania, Belgia, Canada ș.a.).

După alegerile prezidențiale, președintele Mircea Snegur având puterea totală și fiind încurajat de Partidul Democrat Agrar și de alte curente antiromânești, pleacă la Moscova pe 25 decembrie 1991 și, fără aprobarea Parlamentului, semnează Convenția de aderare a Republicii Moldova la CSI⁶⁰. S-a vădit astfel că lui Mircea Snegur îi era mai aproape Rusia decât România și Uniunea Europeană. O trădare deschisă a intereselor naționale.

La 26 decembrie 1991, Uniunea Sovietică (U.R.S.S.), ca stat și imperiu sovietic, se desființează, Mihail Gorbaciov este înlăturat de la

---

⁶⁰ Comunitatea Statelor Independente – Organism creat după prăbușirea Uniunii Sovietice, în încercarea de a perpetua acest construct socio-politic.

putere, apărând o situație favorabilă pentru a declara în Parlamentul Moldovei Unirea cu România. În Moldova, ca și în țările Comunității Statelor Independente (C.S.I.), economias tagnează, la fel comerțul și relațiile internaționale. Războiul, anarhia, haosul și corupția iau o amploare sporită. Intrarea în C.S.I. nu a rezolvat nici problema bunăstării populației și nici nu a oprit războiul. Republica Moldova, ciuntită, împărțită în câteva regiuni autonome, cu agricultura „pusă la pământ”, intră într-o altă etapă a războiului hibrid.

Faza finală a războiului hibrid, etapa a III-a

Etapa a treia a agresiunii s-a declanșat în primele zile ale lunii martie 1992 și a durat până la mijlocul lunii iulie. Președintele Rusiei, Boris Elțin, a dat o declarație plină de ipocrizie privind neimplicarea Federației în conflictul de pe Nistru. În realitate, gardiștii și bandele înarmate de cazaci, provenind din Rusia și susținute pe față de Armata a 14-a rusă, au declanșat acțiuni militare și teroriste împotriva organelor puterii de stat și de poliție ale Republicii Moldova.

În noaptea de 2 martie 1992, subunități militare separatiste împreună cu formațiuni de cazaci au atacat cu arme automate secția de poliție din Dubăsari, au arestat întregul efectiv al poliției – 34 de persoane, i-au luat ostatici și i-au dus la Tiraspol, unde i-au supus interogatoriilor și maltratărilor fizice. Aceasta era ultima unitate de poliție de pe partea stângă a Nistrului care se mai găsea sub controlul Chișinăului. **Acțiunea armată de la Dubăsari a marcat cea de-a treia etapă a agresiunii, trecerea oficială la războiul secesionist dintre „republica separatistă nistreană”, susținută de Armata a 14-a rusă și Republica Moldova.** Moldova a intrat, neechipată, practic fără armată, fără armament și muniții, într-un război nedecarat nici de Rusia, nici de Transnistria. Un război fără precedent în lume în care o țară, atacată de forțele armate regulate ale Rusiei și confruntată și cu o mișcare secesionistă internă, s-a apărat folosind doar efective ale poliției și voluntari, oameni simpli, țărani și muncitori.

În zilele de 3-4 martie 1992, bande înarmate de separatiști, susținute de militari ai Armatei ruse, au executat raiduri în toate satele din stânga Nistrului și la Tighina, au reținut și arestat fără niciun motiv polițiști, patrioți moldoveni și intelectuali de orientare proromânească. Aceștia au

fost agresați și umiliți. Unii au fost lichidați, despre alții nu se mai știe nimic nici în ziua de astăzi, au dispărut fără urmă.

Ca răspuns la aceste violențe, populația românească de la Nistru s-a ridicat împotriva agresorilor. În satul Cocieri oamenii au luat cu asalt unitatea militară rusă dislocată în centrul localității; cerând evacuarea forțelor rusești, bărbații au pus mâna pe arme pentru a opune rezistență. Majoritatea satelor de pe ambele maluri ale Nistrului s-au ridicat împotriva separatiștilor, formațiunilor paramilitare și „omuleților verzi“ din Armata rusă. S-au organizat detașamente de voluntari moldoveni, patrulare de pază a localităților, filtre, au fost baricadate drumurile și intrările în sate, pentru a nu permite invadatorilor intrarea în localități. La Robi, Corjova, Coșnița, Doroțcaia, Grigoriopol, Gura Bâcului, Varnița, Hadjimus, Fârlădani, Gâsca s-au înregistrat noi incidente armate. În ajutorul populației nistrene aveau să vină mii de voluntari români-moldoveni din raioanele Moldovei, încorporați în structurile militare ale tinerei Armate Naționale moldovenești, au venit benevol și rezerviștii, care s-au înscris în subunitățile de carabinieri și de poliție. Între forțele de poliție și voluntari, pe de o parte, și armata agresoare, de cealaltă parte, s-au produs ciocniri violente, s-au dat lupte, înregistrându-se morți și răniți. În continuare confruntările armate au fost crâncene. Cu ajutorul Armatei Naționale s-au organizat fronturi de apărare la Cocieri-Dubăsari, Coșnița-Doroțcaia, Varnița-Tighina-Căușeni, Chițcani-Copanca, înzestrate cu tehnică militară modernă: blindate, tunuri, aruncătoare de mine și de grenade. În sectoarele strategice menționate s-au dus lupte din martie și până la începutul lunii august 1992. Inamicul a folosit toate genurile de arme, inclusiv tancurile și aviația.

La măsurile de rezistență ale moldovenilor, armata separatistă, sprijinită de Federația Rusă, a reacționat foarte dur. În lunile martie-aprilie 1992, sunt aruncate în aer podurile de peste Nistru la Dubăsari, Vadul lui Vodă, Gura Bâcului; se organizează atacuri armate asupra posturilor de poliție și obiectivelor strategice ale Republicii Moldova; în majoritatea localităților nistrene au loc bombardamente de artilerie asupra unor sate din partea dreaptă a râului Nistru, și anume: Holercani, Criuleni, Mășcăuți, Calfa, Copanca, Chițcani.

Figura 8. Armata a 14-a rusă și forțele separatiste de la Tiraspol invadează teritoriul Tighinei, pământ al Țării Moldovei.

Reprezentantul Federației Ruse, generalul Netkaciov, a ajutat cazacii ruși și armata separatistă cu arme și muniție de război, a trimis tehnică și tancuri pe pozițiile de luptă. Succesorul său la comanda Armatei a 14-a ruse, generalul Aleksandr Lebed, a comunicat oficial la televiziunea rusă, pe programul ORT *Vremea*, că „*personal am mobilizat circa 10.000 de soldați și ofițeri din rezervă, i-am înarmat cu toate cele necesare pentru război, i-am introdus în lupte, iar armamentul și muniția am trecut-o la pierderi de luptă*“. Și nimeni nu a protestat, nici pe plan intern, nici pe plan internațional!

Tot în această etapă, Rusia a blocat din punct de vedere economic Republica Moldova, demonstrând dependența economică de Moscova a tânărului stat independent. Fosta bancă de stat a U.R.S.S., deținătoarea monopolului asupra masei monetare pe întreg teritoriul C.S.I., a instituit o blocadă asupra conturilor valutare ale întreprinderilor și cetățenilor Republicii Moldova și a deschis o filială în orașul Tiraspol, destrămând astfel fragilul sistem bancar al republicii.

În lunile iunie-iulie 1992, cele mai grele lupte cu inamicul au avut loc la Cocieri-Dubăsari, Coșnița-Doroțcaia și Tighina. Aici Federația Rusă

s-a implicat direct în operațiunile militare, toate acțiunile tactice fiind coordonate în colaborare cu Statul Major al Armatei a 14-a ruse.

Figura 9. Secvență din luptele de la Tighina ale voluntarilor moldoveni, în zona Drumul Vieții, singura cale de acces spre Căușeni, iunie 1992

De menționat că, în afară de batalioanele de infanterie motorizată și cazaci, forțele militare ale Federației Ruse au implicat în lupte Batalionul de tancuri al Armatei a 14-a ruse. La podul Tighina s-au dus lupte între forțele armate moldovenești și tancurile ruse. Batalionul „Bălți“ a reușit temporar să oprească ofensiva: 3 tancuri inamice (ruse) au fost distruse și 2 tancuri au fost avariate. Însă apărarea moldovenească, fiind nepregătită pentru o bătălie cu tancurile, a cedat în fața Armatei Ruse.

În data de 19 iunie 1992, la Tighina, luptele au început după tentativa eșuată a batalionului separatist „Kostenko“ de a ocupa secția orașenească a Poliției Tighina. Forțele comune ale poliției speciale BPDS, împreună cu voluntarii din Căușeni-Varnița, au eliberat prin lupte Tighina de separatiști și de armata inamică. Sprijinind pe separatiști, contrar Deciziilor internaționale de încetare a focului, Armata a 14-a rusă, cu tancuri și trupe motorizate, folosind artileria, a invadat partea centrală și de est a orașului Tighina. Două zile s-au dus lupte de stradă cu ciocniri violente între forțele militare și de Poliție ale R.Moldova și agresori. În zilele de 22-26 iunie 1992, prin acțiuni tactice hibride, inamicul a dezvoltat o mare ofensivă la Tighina, bătălie care, în final, a hotărât soarta războiului. Orașul

a fost împărțit în sectoare de luptă, care nu au fost cedate de luptătorii moldoveni. Partea orașului Tighina dinspre Căușeni era controlată de forțele armate și de poliție moldovenești. Confruntările armate și luptele cu separatiștii au continuat și în luna iulie.

În toial acțiunilor militare, fostul președinte al republicii, Mircea Snegur, a semnat, la 21 iulie 1992, „Acordul de pace“ cedând rușilor Transnistria și o parte din teritoriile și localitățile din partea dreaptă a Nistrului.

Figura 10. Tancuri ale Armatei a 14-a ruse distruse sau avariate în luptă de tunurile antitanc ale moldovenilor, tractate la baza din Tiraspol, 23 iunie 1992.

Republica Moldova, cu concursul conducerii din acea vreme, a pierdut războiul cu Rusia. Rusia ne-a pricinuit pierderi economice de peste 40 de miliarde ruble (aproximativ 4 miliarde dolari S.U.A.). A fost pierdută Transnistria, cu o suprafață de 4.200km² și o populație de circa 700.000 de locuitori, precum și orașele Tiraspol, Dubăsari, Râbnița, Camenca și Slobozia. Pe partea dreaptă a Nistrului, Rusia a ocupat orașul Tighina, terenurile agricole dimprejurul orașului și localitățile nistrene Gâsca, Merinești, Chițcani, Cremenciuc și circa 40.000 de hectare de pământ arabil.

Acest război, declanșat de Federația Rusa împotriva Moldovei, a dus la multe jertfe omenești: circa 500 morți, dispăruți, torturați sau căzuți pe câmpul de luptă; circa 4.000 oameni răniți în lupte și bolnavi, dintre care mulți au decedat după război. Consecințele acestui război sunt extrem de dramatice.

Rusia continuă și astăzi o politică agresivă și umilitoare față de Republica Moldova. Separatiștii transnistreni duc aceeași politică agresivă, conflictuală, încalcă dreptul moldovenilor de a vorbi limba maternă, își bat joc de tricolor, de alfabetul latin, de cultura și tradițiile românești.

Până în prezent, peste 10.000 de moldoveni, originari din Transnistria, au fost concediați, rămânând fără locuri de muncă, peste 2.800 de refugiați nu pot să se reîntoarcă la locurile de baștină, casele lor fiind distruse, ocupate de venetici ruși, cazaci și gardiști din armata separatistă, de infractori rusofoni scoși din închisorile Rusiei și trimise în Transnistria. Se aplică politica de strămutare a moldovenilor din locurile lor de baștină, fie prin mijloace economice, fie coercitive, ca în vremea stalinismului.

Instituțiile statului, Parlamentul, Justiția și băncile (inclusiv băncile de stat) se află în mâna rețelelor mafioate și a oligarhilor ruși, care au destabilizat economia și valuta națională. Bogații (oligarhii) s-au izolat de oamenii simpli, iar drepturile luptătorilor și combatanților Moldovei nu sunt recunoscute.

Salariile muncitorilor sunt mici, pensiile și mai mici. Marionetele conducerii de la Moscova și ale serviciilor secrete ruse, prin reprezentanții partidelor politice – ai socialiștilor, ca Igor Dodon, comuniștilor ca Vladimir Voronin, ai „Partidul nostru“ ca Renato Usatâi –, împreună cu mancurții moldoveni, destabilizează situația politică, fac demonstrații și proteste, mențin populația în stare de haos, promovează ura, dezordinea și sărăcia. Condițiile sociale în care sunt menținuți oamenii simpli ai societății moldovenești pot fi asemănați cu o catastrofă umană.

Războiul din Transnistria a fost unul de apărare a demnității noastre naționale, a tuturor românilor basarabeni împotriva ocupantului rus, împotriva Federației Ruse.

Criza economică și socială actuală din societatea basarabeană va persista până când va fi remodelată mentalitatea clasei politice și a acelor persoane care guvernează țara. Niciun miracol nu va putea schimba situația

critică a acestui stat și a poporului său atât timp cât la putere vor continua să rămână oameni și funcționari publici cu o mentalitate coruptă, necinștiți, incompetenți și obedienți forțelor politice externe.

BIBLIOGRAFIE

MUNTEANU, A., *Epopoea Libertății*, București, 2012.

ȚĂRANU, A., *Conflictul transnistrean. Culegere de documente si materiale*, Chișinău, 2014.

